

De Europese Unie is een unieke internationale samenwerking. Kort na de Tweede Wereldoorlog startten zes landen met een Europese samenwerking om de vrede op het Europese continent te bewaren. Vandaag is de EU een verregaande economische en politieke samenwerking tussen 28 landen.

DOSSIER 'DE GROEI VAN DE EUROPESE UNIE'

★ VAN VREDESIDEE NAAR VERREGAAN- DE SAMENWERKING

Het plan van Schuman

Na WOII leek een samenwerking tussen voormalige vijanden op het eerste zicht onmogelijk. Maar zowel de Fransen, Duitsers als andere nationaliteiten op het Europese continent hadden zwaar geleden onder de oorlog. De wonden waren diep, en het onderlinge wantrouwen was groot, maar ze hadden één gemeenschappelijke wens: "nooit meer oorlog".

Die wens kon in de praktijk omgezet worden met het idee van Jean Monnet: "Als twee of meerdere landen samenwerken rond een bepaalde tak van de economie, wordt oorlog niet alleen ondenkbaar, maar ook materieel onmogelijk." Robert Schuman, toenmalig Franse minister van Buitenlandse Zaken, had oren naar het idee van Jean Monnet. Hij stelde het plan voor in een speech op 9 mei 1950 en riep andere lidstaten op om samen te werken met Frankrijk. Vijf landen gingen in op deze oproep: West-Duitsland, Italië, België, Nederland en Luxemburg. Met zes landen stichtten ze in 1951 **de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal** (EGKS). De Europese samenwerking was geboren.

1951

★ VAN 6 NAAR 28 LIDSTATEN

De pioniers

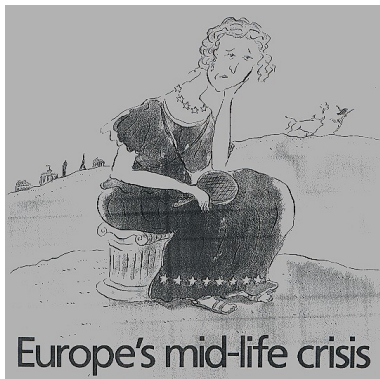
Na de oproep van Robert Schuman, besloten zes landen om te gaan samenwerken voor vrede binnen de EGKS: **België, Nederland, Luxemburg, Italië, West-Duitsland en Frankrijk**.

Meer economische samenwerking

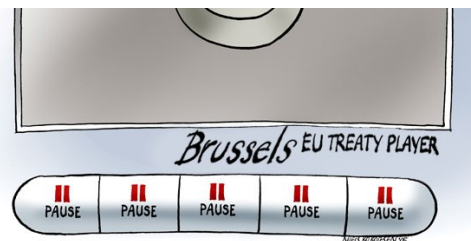
Jean Monnet ging er van uit dat als er samenwerking zou zijn in bepaalde sectoren van de economie, er vanzelf meer samenwerking zou volgen in andere sectoren: een 'spill-over' effect. Zo moesten kolen en staal vervoerd worden van het ene land naar het andere, en dus drong samenwerking rond transport en havenbeleid zich op. Daarom besloten de Zes in 1957 om meer samen te werken rond handel. Daarnaast startte toen ook een samenwerking rond landbouw en visserij. Deze samenwerking rond handel en landbouw en visserij werd verankerd binnen **de Europese Economische Gemeenschap**. In 1957 werd ook **Euratom** opgericht: een samenwerking rond onderzoek naar kernenergie voor burgertoepassingen.

Het uitschrijven van deze Verdragen van Rome liep vertraging op waardoor de 6 staats- en regeringsleiders in 1957 eigenlijk 180 pagina's blanco papier ondertekenden in plaats van het eigenlijke verdrag.

Tien jaar later, in 1967, werden de EGKS, Euratom en de EEG overkoepeld door **de Europese Gemeenschappen (EG)**.

In de jaren 70 volgde een periode van eurosclerose of 'Europa moeheid'.

1957

1967

1973

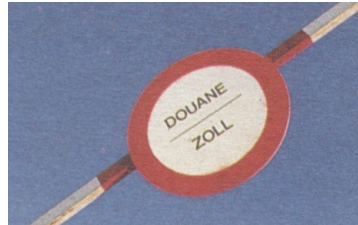

Interesse in de economische groei

Het duurde even vooraleer nieuwe landen ook Europees toetraden. Toen duidelijk werd dat de landen die samenwerkten economisch sterk groeiden, kwam er interesse van **Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk**. Ook zij wilden hun economie doen groeien en werden daarom in 1973 lid van de Europese Gemeenschappen.

Een nieuwe dynamiek

Na die periode van eurosclerose gaf de **Europese Eenheidsakte** in 1986 een nieuwe injectie aan de Europese integratie. Met dit verdrag wilden de lidstaten werk maken van 'Project 1992: Europa zonder grenzen'. Op 1 januari 1993 was het dan zo ver: de grenzen gingen open en de interne markt met vrij verkeer van goederen, diensten, personen en kapitaal was een feit.

Vrij verkeer van goederen: de grenscontroles voor het goederenverkeer zijn verdwenen. Bedrijven die goederen uitvoeren naar andere lidstaten moeten geen invoerrechten meer betalen en er zijn geen douanecontroles meer aan de grenzen tussen de lidstaten voor hun vrachtwagens.

Vrij verkeer van diensten: diensten moeten in alle EU-landen op een gelijkaardige manier aangeboden worden. Diensten zoals elektriciteit, telefonie of de post werden vroeger vaak door maar 1 bedrijf aangeboden. De EU zorgde ervoor dat er meer concurrenten op de markt kwamen. Dit moest de prijs verlagen en de dienstverlening verbeteren.

Vrij verkeer van personen: EU-burgers kunnen makkelijker werken en studeren, maar ook reizen, in een andere lidstaat.

Vrij verkeer van **kapitaal** zorgt ervoor dat EU burgers makkelijker bankverrichtingen kunnen doen in andere lidstaten, zoals een bankrekening openen of overschrijvingen doen d.m.v. het Europees overschrijvingsformulier en de IBAN- en BIC-nummers.

Steun voor jonge democratieën

1981

In de jaren '80 kwamen **Griekenland** (in 1981), **Spanje en Portugal** (in 1986) erbij. Drie landen die tot in de jaren '70 gebukt gingen onder een dictatuur. Toen de bevolking de dictatuur omver had geworpen, bood lidmaatschap van de EU stabiliteit en ondersteuning in het proces naar een democratie.

1986

Eind jaren '80 stortte het communistisch systeem in Oost-Europa in elkaar, het IJzeren Gordijn verdween en de Berlijnse Muur werd afgebroken. Dit betekende het einde van de Koude Oorlog die Europa jarenlang in een houdgreep had en verdeelde. Deze politieke omwentelingen luidden het begin in van een veranderde Europese samenwerking.

Naar een politieke unie

In 1992 ondertekenden de lidstaten **het Verdrag van Maastricht**: een mijlpaal in de Europese samenwerking. Daarin versterkten ze de economische samenwerking. Als pasmunt voor de hereniging van Duitsland vervees het land zijn Duitse mark naar de geschiedenisboeken in ruil voor een Europese munt: de euro. Het duurde nog tot 2002 vooraleer we effectief met de euro konden betalen.

Daarnaast beslisten ze om ook op politiek vlak te gaan samenwerken. De Golfoorlog en de oorlog in Joegoslavië toonde aan dat de EG erg zwak overkwam in de wereld. Ze maakten daarom werk van een gemeenschappelijk *buitenlands- en veiligheidsbeleid*.

Met het verdwijnen van de grenscontroles in 1993 moest ook de veiligheid in de EG versterkt worden. Een *politie- en justitie-samenwerking* drong zich dus op, zoals het bestrijden van grensoverschrijdende misdaad of werk maken een EU asielbeleid.

Om te beklemtonen dat de EU nu, naast economie, ook samenwerkt op politiek vlak, kreeg de samenwerking een nieuwe naam: **de Europese Unie (EU)**.

1990

De hereniging

Een concreet gevolg van de Val van de Berlijnse Muur was de hereniging van Oost- en West-Duitsland. Daardoor behoort **Oost-Duitsland** sinds 1990 ook tot de Europese samenwerking.

1992

1995

Nog meer interesse in de economie

Zweden, Finland en Oostenrijk staan bekend als voorzichtige landen. Ze wilden zeker weten dat de Europese samenwerking goed op poten stond vooraleer er mee in te stappen. In 1995 was het zover. De wil om vlotter handel te kunnen voeren en zo hun economie te doen groeien, trok hen over de streep.

Een Europese staats hervorming

Na de politieke omwentelingen in Oost-Europa stonden heel wat ex-Oostbloklanden te popelen om lid te worden van het Europese project. Daarop wou de EU zich grondig voorbereiden, want samenwerken met 25 in plaats van 15 is een stuk moeilijker. De EU instellingen moesten dus hervormd worden.

De eerste poging was **het Verdrag van Amsterdam** in 1997. Het verdrag was geen mislukking, maar het zorgde niet voor de gehoopte hervormingen.

Op de Top van Amsterdam kregen de staats- en regeringsleiders een fiets cadeau en deden samen een ritje door de binnenstad. Dat werd het beeld van de Top.

Poging twee was **het Verdrag van Nice** in 2000. Opnieuw was het compromis niet voldoende om een enorme uitbreiding naar Oost-Europa aan te kunnen.

Een andere aanpak was dus nodig. Men richtte een denktank op die de taak kreeg een voorstel uit te werken voor **een Europese Grondwet**. Die kwam er in 2004 en bevatte voorstellen om de EU besluitvorming te vereenvoudigen en transparanter te maken. Een jaar later stemden de Fransen en Nederlanders tegen de grondwet en verwezen het daarmee naar de prullenmand. Daarmee kwam de EU in een diepe crisis terecht.

In 2007 stak men een groot deel van de inhoud van de Grondwet in een nieuw kleedje: **het Verdrag van Lissabon**. Dit verdrag zorgt ervoor dat samenwerken in een uitgebreide unie vlotter verloopt.

1997

2000

2004

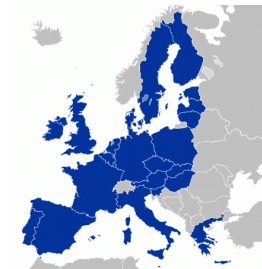
2007

De big bang

Na de Val van de Berlijnse Muur en het opengaan van het IJzeren Gordijn, stond de deur open voor toetreding van landen uit Oost-Europa. De EU wou de kans om het Europese continent te herenigen niet laten liggen en werkte criteria uit voor lidmaatschap.

Landen die willen lid worden, moeten voldoen aan deze voorwaarden:

- **Politieke voorwaarde:** de democratie en de mensenrechten respecteren en goed werkende instellingen hebben.
- **Economische voorwaarde:** een functionerende markteconomie hebben.
- **Geografische voorwaarde:** een Europees land zijn.
- **Wettelijke voorwaarde:** de volledige EU wetgeving overnemen in hun nationale wetgeving, zo'n 100.000 pagina's wetteksten.

In 2004 vond de grootste uitbreiding aller tijden plaats van de EU. Tien landen werden toen lid: **Estland, Letland, Litouwen, Polen, Tsjechië, Hongarije, Slowakije, Slovenië, Malta en Cyprus**.

De big bang - the sequel

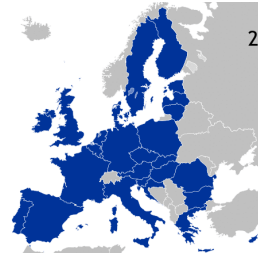
Drie jaar later volgden nog twee Oost-Europese landen: **Roemenië en Bulgarije**.

De big bang - the sequel 2

2013

Sinds **Kroatië** in 2013 toetrad tot de EU telt de samenwerking 28 lidstaten.

De big bang - the sequel

Samenwerken met 6 of met 28 is een enorm verschil. Dat ervaart ook de Europese Unie. De meningen van de verschillende lidstaten lopen soms ver uiteen en maken een gemeenschappelijk standpunt moeilijk of onmogelijk. Denk bijvoorbeeld aan de euro- of de vluchtelingencrisis. Elke grote uitdaging plaatst de staats- en regeringsleiders voor de keuze: meer of minder Europa? Sommige landen, zoals het Verenigd Koninkrijk, hebben een economische visie op Europa en zijn geen voorstander van nog meer samenwerking. Andere landen, zoals België, willen net nog meer Europese (politieke) samenwerking.

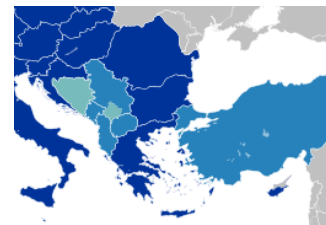
Omdat de besluitvorming moeilijk is met 28 landen gaan steeds meer stemmen op voor een 'kern-Europa': een groep landen die verder integreert, maar waarbij de anderen kunnen aansluiten als ze dat willen. De toekomst zal uitwijzen welke richting de EU volgt.

De big bang - the sequel

De Europese Unie blijft een aantrekkelijk project voor landen van buitenaf. Vijf landen zijn momenteel kandidaat-lidstaten: **Turkije, Macedonië (FYROM), Servië, Montenegro en Albanië**. Met Turkije, Montenegro en Servië onderhandelt de EU al over toetreding, met Macedonië en Albanië nog niet. De Europese Commissie liet weten dat er vóór 2020 geen nieuwe uitbreiding komt.

Bosnië & Herzegovina en Kosovo zijn twee potentiële lidstaten. Zij lieten al weten dat ze geïnteresseerd zijn in lidmaatschap, maar dienden nog geen kandidatuur voor lidmaatschap in.

**EUROPAHUIS
RYCKVELDE**
THUIS IN EUROPA

Vlaanderen
verbeelding werkt